

טור מדד מאי 2014

פרופ' אפרים יער ופרופ' תמר הרמן

תקציב משרד הביטחון: הנושא הראשון שבדקנו הפעם היה עמדת הציבור בארץ בנוגע לוויכוח בין הצמרת הביטחונית לצמרת האוצר על הצורך בהגדלת התקציב לצבא. שאלנו איזו טענה מקובלת יותר: הטענה של ראשי הממסד הביטחוני כי התוספת התקציבית לצבא היא הכרחית בגלל האיומים על ישראל או הטענה של משרד האוצר כי רק לאחרונה תקציב משרד הביטחון הוגדל וכי כל תוספת לצבא תבוא על חשבון תקציבי רווחה. מצאנו שטענת משרד האוצר זוכה לתמיכה רבה יותר בציבור היהודי (49%) מאשר הטיעון של צמרת הביטחון (37%). זאת, למרות שכשני שלישים מגדירים את רמת הסיכון הביטחוני-צבאי על ישראל כגבוהה מאד (23%) או די-גבוהה (45%). ההסבר לתמיכה הרבה יותר בעמדת האוצר נעוץ כנראה בשני גורמים המשלימים זה את זה: ראשית, יש בציבור היהודי תמימות דעים שצה"ל, כפי שהוא היום, מסוגל להתמודד עם האיומים והאתגרים הביטחוניים העומדים בפני ישראל (91%). שנית, רוב הציבור (51%) בדעה שהאתגרים החברתיים-כלכליים העומדים בפני ישראל כיום מאיימים יותר על עתידה מאשר האתגרים הביטחוניים-צבאיים (30% סבורים ההיפך). פילוח של שאלת ההסכמה עם טענת משרד הביטחון או עם טענת האוצר לפי ההערכה עד כמה צה"ל ערוך ומוכן למלא את תפקידו העלתה ממצא מעניין – בקרב מי שסבורים כי הוא מוכן ובקרב הסבורים שאינו מוכן שיעור התומכים בטענת האוצר עולה על שיעור התומכים בטענת ראשי מערכת הביטחון. פילוח התשובות לשאלת שתי הטענות לפי מיקום עצמי בשמאל, במרכז או בימין הפוליטי העלה כי בעוד שאלה שמיקמו עצמם בימין נחלקים פחות או יותר שווה בשווה בין תומכי טענת ראשי מערכת הביטחון לטענת האוצר, הרי בקרב מי שמיקמו עצמם במרכז שיעור התומכים בטענת האוצר עולה פי שתיים על שיעור התומכים בטענת ראשי מערכת הביטחון. בקרב מי שמיקמו עצמם בשמאל שיעור התומכים בטענת האוצר הוא פי שלושה (!) משיעור התומכים בטענת ראשי מערכת הביטחון. אגב, פילוח שאלת המוכנות של צה"ל לפי החלוקה למחנות פוליטיים לא הראתה הבדל משמעותי בין הימין, המרכז והשמאל. זאת ועוד - בשלושת המחנות כ-90% העריכו כי צה"ל מוכן למילוי משימותיו, מה שאומר שראשי המערכת לא הצליחו לשכנע את הציבור כי כדי לשמור על כשירות צה"ל זקוק נואשות לתוספת תקציב. אגב, בשלושת המחנות יש רוב לסבורים כי יש על ישראל איום חיצוני משמעותי, אלא שהוא משתנה בין 73% המעריכים כך בימין, 60.5% במרכז ו-61.5% בשמאל. בקרב הערבים יש רוב דומה לזה שבין היהודים בזכות טענת משרד האוצר ושיעור נמוך יותר מאשר אצל היהודים התומך בטענת ראשי מערכת הביטחון. שיעור הלא יודעים או חסרי הדעה כאן גבוה יותר. גם בנושא מוכנות צה"ל יש דמיון ניכר בין התפלגות הדעות בקרב הערבים להתפלגות שהצגנו בקרב היהודים. ההבדל הגדול נמצא בתשובות לשאלה בדבר האיום על ישראל – בניגוד ליהודים שרובם סבורים שהסיכון די או מאוד גבוה, בקרב הערבים יש רוב הסבורים שהסיכון הוא די נמוך או ממש נמוך (51.5%). כמו כן יש בקרב הערבים רוב גדול יותר מאשר

בקרב היהודים (62.5%) מעריכים כי האתגרים החברתיים-כלכליים העומדים בפני ישראל גדולים יותר מאשר אלה הבטחוניים-צבאיים.

השלכות אי-הצלחה להגיע להבנות עם הפלסטינים: רוב ניכר בציבור היהודי (60%) מתנגד לטענה שבגלל אי הצלחה להגיע להבנות, ישראל צריכה לפי שיקוליה לצאת באופן חד-צדדי משטחים רחבים בגדה כדי לצמצם את השליטה באוכלוסייה הפלסטינית ולהימנע ממציאות דו-לאומית. לעומת זאת, ביחס לטענה כי בגלל אי-הצלחה להגיע להבנות ישראל צריכה לספח אליה רשמית את האזורים החשובים לה התיישבותית וביטחוניית, היחס בין המצדדים לשוללים הוא מאוזן יותר: 49% מתנגדים לסיפוח על רקע זה ואילו 43% תומכים בכך. ממצאים אלה מלמדים כי הציבור היהודי נוטה ברובו להתנגד לטענה כי בגלל אי הצלחה להגיע להבנות עם הפלסטינים ישראל צריכה לנקוט בצעדים חד-צדדיים כאלה או אחרים. פילוח של התשובות לשאלות אלה לפי המחנה הפוליטי של המרואיינים מעלה הבדלים עצומים: בקרב הימין 25% בלבד תומכים ביציאה חד צדדית, במרכז 43% ואילו בשמאל רוב גדול של 77% תומכים בכך. כשמדובר בסיפוח חד צדדי התמונה כמובן הפוכה – בימין 55% תומכים בסיפוח כזה על רקע הכישלון להגיע להבנות עם הפלסטינים, במרכז 33% ובשמאל 21.5%. בקרב הערבים למעלה משני שלישים תומכים ביציאה חד צדדית של ישראל ורוב גדול עוד יותר (72%) מתנגדים לסיפוח חד צדדי.

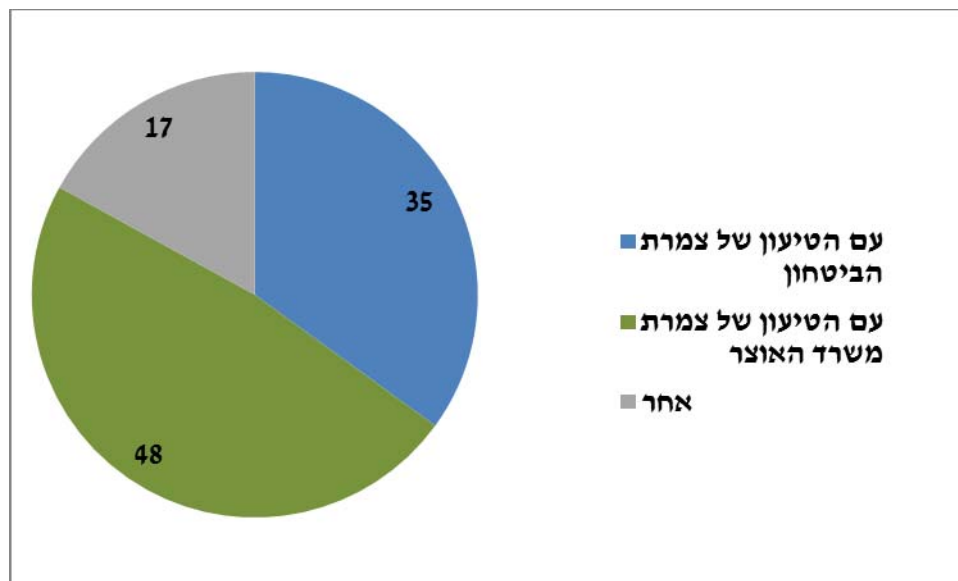
פעולות "תג-מחיר": הרוב בקרב הנשאלים היהודים בדעה שרוב הציבור היהודי אינו תומך בפעולות תג-מחיר. עם זאת, ההערכות ביחס לשיעור ההתנגדות משתנות בהתאם לזהות של המטרות כלפיהן מכוונות הפעולות. כך, שיעור מי שסבורים שרק מיעוט קטן או אף אחד בציבור היהודי תומך בפעולות תג-מחיר נגד כנסיות עומד על 73%, נגד מסגדים – 67%, נגד רכוש של ערבים ישראלים – 64%, ונגד רכוש של פלסטינים בגדה – 59%. כלומר, הלגיטימציה המיוחסת לפעולות תג-מחיר נמוכה יותר כאשר מדובר בפגיעה בסמל דתי מאשר ברכוש. יתר על כן, כאשר מדובר בפגיעה בסמל דתי, הלגיטימציה נמוכה יותר אם הפגיעה היא בסמל נוצרי (כנסיה) בהשוואה למוסלמי (מסגד), וכאשר מדובר ברכוש, הלגיטימציה נמוכה יותר כאשר הפגיעה היא בפלסטינים אזרחי ישראל בהשוואה לפלסטינים בשטחי הגדה. בד בבד, רוב משמעותי (67%) מהציבור היהודי סבורים ששלטונות ישראל עושים מאמץ אמיתי לתפוס את מבצעי פעולות תג-מחיר. 29% בדעה שהשלטונות אינם עושים מאמץ כנה ו 4% אינם יודעים. בקרב הערבים הדעות בעניין זה חלוקות יותר: 48% מעריכים כי השלטונות עושים מאמץ אמיתי לתפוס את מבצעי הפעולות לעומת 43% שאינם סבורים כך. מעבר לכך בכל ארבע השאלות לגבי מידת התמיכה בפעולות תג מחיר בציבור היהודי, בקרב הערבים שיעור המעריכים כי התמיכה גבוהה עולה בבירור על שיעור זה בקרב היהודים.

ישראל מול אובמה וארה"ב: בעקבות דבריו לאחרונה של נשיא ארה"ב, ברק אובמה, כי האחריות על כישלון המשא ומתן נופלת בעיקר על ישראל שאלנו: האם לדעתך אמירה זו היא סימן שארה"ב מתכוונת לצמצם משמעותית את התמיכה המסורתית שלה בישראל? התשובות מלמדות שהציבור היהודי ברובו (65%) בטוח או די בטוח שהאמירה אינה מורה על צמצום התמיכה.

התפלגות הדעות בציבור הערבי בשאלות אלה היא דומה לזו של הציבור היהודי בכללותו. עם זאת, בשאלה האם ישראל יכולה או לא יכולה לעמוד בצמצום משמעותי של התמיכה האמריקאית בה, הדעות בציבור היהודי פחות או יותר מאוזנות בין רוב קטן (50%) חושב שישראל אינה יכולה להרשות זאת לעצמה לעומת 44% המחזיקים בדעה הפוכה. נראה אפוא שהציבור מייחס משמעות רבה יותר לתוצאות של צמצום התמיכה האמריקנית מאשר לזיקה בין דבריו של אובמה לבין האפשרות של צמצום מעין זה. פילוח התשובות לשאלה זו לפי מחנות פוליטיים מראה – ולא בפעם הראשונה – כי הימין הרבה יותר אופטימי לגבי כושר העמידה של ישראל: כך 70% ממי שמיקמו עצמם בימין סבורים כי ישראל תוכל לעמוד בצמצום משמעותי של התמיכה האמריקנית, לעומת 24% ו-9% במרכז ובשמאל בהתאמה.

מדד משא ומתן - 49.7 (מדגם יהודים: 46.7).

תרשים החודש: בוויכוח בין צמרת הביטחון למשרד האוצר על תוספות לתקציב הביטחון, עם איזה טיעון אתה מזדהה יותר: עם הטיעון של צמרת הביטחון שתוספת כזו הכרחית בגלל האיומים על ישראל או עם הטיעון של צמרת משרד האוצר כי רק לפני חודשם מעטים נקבע תקציב ביטחון מוגדל וכי כל תוספת לצבא תבוא על חשבון תקציבי רווחה (כלל הציבור, %).

מדד השלום נערך בחסות תכנית אוונס לגישור ופתרון סכסוכים (אוניברסיטת תל אביב) ושל המכון הישראלי לדמוקרטיה. הסקר נערך בטלפון על ידי מכון המחקר "מדגם" בתאריכים 28-29 במאי 2014, בקרב 605 מרואיינים, המהווים מדגם ארצי מייצג של כלל האוכלוסייה הבוגרת בגילאי 18 ומעלה. טעות הדגימה המרבית לכלל המדגם - $\pm 4.1\%$ ברמת בטחון של 95%. עיבודים סטטיסטיים: יסמין אלקלעי.